

Werken aan toekomstbestendige scholen

INHOUD

- Toekomst
- Huiswerkopdracht: zeg je baan op en volg je hart
- Onderwijsmollen geven pretlichtjes door
- Rapport eruit, portfolio erin
- Twee nieuwe directeuren, een kennismaking
- Inspectie op bezoek

'Met een kleine verandering aan een 'gewone' les, maak je er opeens iets bijzonders van'

Onderwijsmollen

Toekomst

Misschien herkent u het wel: zodra het nieuwe jaar is begonnen, lijkt het voorgaande jaar opeens heel ver weg. Zo dichtbij kan geschiedenis zijn. Na de afgelopen jaarwisseling ervaar ik dit fenomeen erg sterk. Toch wil ik graag van de gelegenheid gebruik maken om nog even een blik achterom te werpen.

2019 was een bijzonder jaar, in die zin dat ik me geen ander jaar kan herinneren waarin zoveel protest is geweest tegen plannen, of juist het gebrek aan plannen. Wat betreft onze sector, het basisonderwijs, was vooral dat laatste aan de orde, een totaal gebrek aan plannen. En dat terwijl de problemen groot zijn!

Er is een groot tekort aan leerkrachten, de werkdruk is hoog, het salaris is veel lager dan dat van collega's in het voortgezet onderwijs, passend onderwijs voert de druk op leerkrachten nog verder op en de middelen die scholen van 'Den Haag' ontvangen zijn te laag om alle kosten van te kunnen betalen. Ondanks dit alles staan onze leerkrachten, directeuren en ondersteuners iedere dag weer klaar om goed onderwijs te geven. Op onze scholen werken we elke dag keihard om de toegevoegde waarde van de kinderen zichtbaar te maken en hen zelfvertrouwen mee te geven. Het gevoel van verantwoordelijkheid voor de kinderen en hun toekomst is te groot om het werk permanent neer te leggen of ander werk te zoeken. Gelukkig maar! Ik moet er niet aan denken dat we voor onze leerlingen geen goed opgeleide leerkrachten meer hebben die op speelse, creatieve en uitdagende manieren les kunnen geven.

Onderwijs is namelijk het cement van de samenleving. Zonder onderwijs zou dit ingewikkelde 'bouwwerk' langzaam omvallen. Zonder onderwijs leren kinderen zich niet verhouden tot anderen, leren ze niet om zelfstandig te denken en kritisch te kijken naar aangeboden informatie. Daardoor worden ze beperkt in de mogelijkheden zich te ontwikkelen. Op de wereld zijn voldoende plekken aan te wijzen waar een gebrek aan breed toegankelijk onderwijs tot opkomst van verwerpelijke regimes en veel geweld heeft geleid. Maar ook dichterbij huis zijn voldoende uitdagingen te vinden die vragen om goed opgeleide mensen. Het klimaat of de woningbouw om maar iets te noemen. Voor al onze leerlingen is een toekomst weggelegd waar ieder van waarde kan zijn en iets toe kan voegen aan de bestaande situatie om

die uiteindelijk beter te maken. Politici, beleidsmakers en bestuurders op het hoogste niveau spelen daarbij een sleutelrol want zij kunnen maatregelen nemen die de kwaliteit van ons onderwijs hooghouden.

Tot mijn spijt is onze overheid nog niet bereid gebleken passende oplossingen te bieden voor de problemen waar het onderwijs voor staat. De nieuwe cao is mooi, maar nog zeker geen eindstadium. Om het geluid van noodzaak duidelijk te maken zullen acties en stakingen ook 2020 domineren. Langs deze weg vraag ik alvast uw steun en begrip.

Ondertussen nemen wij het heft in eigen hand en gaan wij door het onderwijs te vernieuwen en toekomstbestendig te maken. Dat betekent ook dat we kritisch moeten kijken naar hoe het onderwijs georganiseerd is en of dat nog wel aansluit bij de kinderen. Hoe kunnen we een systeem bedenken waarin de creativiteit van kinderen behouden blijft? Onze 'onderwijsmol' heeft daarvoor goede ideeën. En door nu al te investeren in de leerkracht van morgen, hopen we het lerarentekort het hoofd te bieden. De eerste zij-instromer wordt nu opgeleid en er zullen nog meer gaan volgen.

De basis van ons onderwijs is in ieder geval op orde, heeft ook de onderwijsinspectie dit najaar vastgesteld in het vierjaarlijks onderzoek. Daarmee is er voldoende ruimte ontstaan om het onderwijs anders te organiseren en de volgende stap te zetten naar onderwijs dat past bij deze tijd. Onderwijs waar leerlingen zich bewust worden van hun toegevoegde waarde, zodat zij straks als kritische burgers zelfstandig een plaats in de samenleving kunnen verwerven. De scholen van De Tjongerwerven zijn allemaal goed en voldoende eigenwijs om die eigen rol te pakken in het toekomstbestendig maken van het onderwijs. Die eigenwijsheid is ons meegegeven vanuit de vrijheid van onderwijs. Wij gaan ervoor! Gaat u mee?

Alfred Vos
Directeur-bestuurder

Huiswerkopdracht: zeg je baan op en volg je hart!

Sommige mensen weten al van jongs af aan dat ze leerkracht willen worden. Er zijn ook mensen die hun onderwijsbloed pas ontdekken als ze al volop in een andere carrière zitten. Dat overkwam Tom Sanders. Op zijn achtendertigste is hij helemaal opnieuw begonnen. Sinds september 2019 werkt hij via een zij-instromersregeling voor De Tjongerwerven.

Op zoek naar interactie en dynamiek

‘Ik werkte voor een bank en had daar een prima baan’, vertelt Tom. ‘Maar er ontbrak iets, uitdaging en avontuur, maar vooral ook betekenis. Bovendien was ik voor mijn werk vaak op pad. Ik reed door heel Nederland om overal bankfilialen te bezoeken. Het reizen ging me meer en meer tegenstaan. Zonde van de tijd, dacht ik steeds vaker. Langzaam maar zeker verloor ik het plezier in mijn werk.’

‘Al een paar jaar keek ik met een schuin oog naar het onderwijs. Lesgeven aan een eigen klas leek me fantastisch. Met name de interactie met de kinderen en de dynamiek van het vak waren aspecten die me aantrokken. Maar een carrièreswitch is een grote stap. Dat doe je niet zomaar.’

Huiswerk

‘Ik kwam terecht bij een coach die me zou helpen om de zaken weer op een rijtje te krijgen. Nou, veel sessies heb ik niet nodig

gehad’, lacht Tom. ‘Na afloop van het tweede gesprek kreeg ik een huiswerkopdracht mee: zeg je baan op en volg je hart. Een nogal radicale opdracht. Maar ik heb ‘m wel uitgevoerd en ik heb er geen moment spijt van gehad.’

‘Eerst ben ik gaan kijken op verschillende scholen om een beter beeld te krijgen van het vak en van de verschillende soorten onderwijs. Ik heb met leerkrachten en directeuren gepraat. Zo kwam ik Alfred tegen. Hij durfde het avontuur met mij als zij-instromer wel aan. En ik voelde me prettig op de scholen van De Tjongerwerven waar ik had mogen kijken. Toen was er nog één hindernis te nemen. Want voordat ik aan het zij-instromersopleidingstraject mocht beginnen moest ik een assessment doen. Gelukkig bleek ik over de juiste basisvaardigheden te beschikken. Vervolgens kwam ik terecht in groep 5 op SWS De Nijewier waar ik sinds september 2019 meester Tom ben.’

Werken en leren tegelijk

‘Het opleidingstraject is behoorlijk intensief’, vertelt Tom. ‘In de eerste week na de zomervakantie heb ik vooral de leerkracht en de kinderen geobserveerd. Door goed te kijken kwam ik al veel te weten over dingen als de opbouw van een les, instructie geven en orde houden. Vanaf de tweede week stond ik zelf voor de klas. Eerst gaf ik stukjes van een les. Toen een keer een hele les. Vervolgens gaf ik twee lessen achterelkaar, en na verloop van tijd draaide

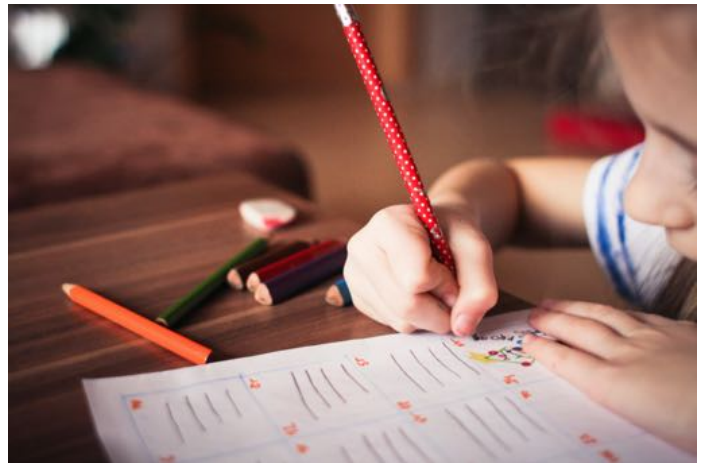
ik een heel dagdeel. Rond de herfstvakantie was ik in staat om een hele dag les te geven. Tot dan waren we steeds met z'n tweeën in de klas geweest. Maar na de herfstvakantie stond ik alleen. Dat was spannend want de kinderen reageerden daardoor ook anders. Ik moet nog harder werken om mezelf als leerkracht uit te vinden. Nu er in de klas geen collega meer is die met me meekijkt, betrek ik de kinderen bij mijn leerproces. Ik vraag ze regelmatig om feedback. Ze geven me dan tips en tops waar ik weer mee verder kan.'

'Ik leer dus heel veel in de praktijk, maar de opleiding kent ook een theoretisch gedeelte. Daarvoor ga ik één keer in de twee weken naar Assen. Daar komen verschillende zij-instromers samen met een docent. Aan de hand van praktijkvoorbeelden wordt de theorie besproken. We krijgen dan les over didactiek (hoe geef je goed les), maar bijvoorbeeld ook over ontwikkelingspsychologie (hoe leren kinderen en wat kan een kind op een bepaalde leeftijd). Verder bestaat de opleiding uit veel zelfstudie.

'De kinderen helpen me bij mijn leerproces. Ze geven me tips en tops!'

Werk dat ertoe doet

'Ken je die slogan nog: 'je groeit in het onderwijs'? Nou, dat is helemaal waar. Of deze: 'leerkracht, iedere dag anders'? Die klopt ook! Als je aan een nieuwe baan begint, heb je altijd bepaalde verwachtingen', lacht Tom. 'De afwisseling en de dynamiek die ik voor me zag, maak ik iedere dag mee. De kinderen prikkelen me om mijn best te doen, om goed voorbereid te zijn zodat ik ze zo goed mogelijk kan helpen. Als ik 's avonds thuiskom, heb ik een voldaan gevoel omdat ik weet dat ik op een

of andere manier voor de kinderen in mijn klas een verschil heb kunnen maken. Ik heb werk dat ertoe doet, daar krijg ik energie van.

Nog veel leren

'Tegelijkertijd zie ik ook dat ik nog heel veel moet leren. Kinderen zijn bijvoorbeeld minder zelfstandig dan ik aanvankelijk dacht, waardoor er van mijn kant meer sturing nodig is. Ik heb ontdekt dat lesgeven uit veel meer fases bestaat dan ik verwachtte. Hierdoor ben ik veel tijd kwijt aan voorbereiding, want ik wil iedere lesfase goed in m'n hoofd hebben voordat ik de les geef. En ik dacht dat ik kort en bondig kon uitleggen, maar dat valt toch een beetje tegen. Kinderen blijven maar vragen stellen', grijnst Tom. 'Waar ik heel blij mee ben is de video-coaching van Bernard Winsemius. Ik film mezelf terwijl ik lesgeef. Vervolgens kijk ik samen met Bernard het filmpje terug. We kijken naar dingen die goed gaan in een les, maar ook naar dingen die beter kunnen. Dat is echt heel verhelderend.'

Toekomst

'Voorlopig ligt mijn focus op de leerlingen in de klas en op mijn eigen leerproces. Mijn ambitie is om onderwijs voor kinderen betekenisvol te maken. Ik wil dat ze plezier beleven aan het leren van nieuwe dingen en dat ze begrijpen waarom ze iets moeten leren. De komende tien jaar zie ik mezelf voor de klas staan en groeien in mijn vak. Daarna wil ik misschien wel directeur worden. Maar een specialisatie richting

hoogbegaafdheid of coach lijkt me ook interessant. Saai wordt het zeker niet, er is zo veel om naar uit te kijken!’ ●

Onderwijsmollen geven pretlichtjes door

Bouke van der Meulen, leerkracht bij de Tjongerwerven en Aukje Dijkstra, voormalig leerkracht, wonnen in 2019 met hun initiatief ‘Onderwijsmollen’ de Creatieve Koploper Award op het Chaos in de Orde festival. Met Onderwijsmollen creëren ze een beweging die gaat zorgen voor meer creativiteit en positieve energie in het onderwijs. ‘En dat slaat aan’, vertelt Aukje enthousiast. ‘Het mollennetwerk groeit met de dag. Er zitten zelfs onderwijsmollen in België!’

Creative denkers gevraagd

Bouke en Aukje kennen elkaar van de opleiding hoogbegaafdheid. Beiden waren geïnteresseerd in het onderwerp creatief denken en hoe je dit kunt inzetten om hoogbegaafde kinderen uit te dagen en te motiveren. ‘Hoe meer ik me erin verdiepte hoe groter mijn verbazing’, vertelt Aukje. ‘Want met creativiteit is iets gekks aan de hand. Kijk naar willekeurig welke vacature en creatief denken staat erbij als gewenste vaardigheid van de sollicitant. Toch zijn er maar weinig volwassenen die zichzelf creatief noemen. Ergens gaat er dus iets

mis.’ Bouke knikt. ‘Kleuters zijn nog hartstikke creatief in hun denken. Ze verzinnen oplossingen voor van alles en nog wat. Maar hoe ouder we worden, hoe moeilijker we het vinden om creatief te denken. Da’s interessant. Hoe kan dat?’

Waar blijft de creativiteit?

‘Wij denken dat het onderwijssysteem hier een rol in speelt’, zegt Aukje. ‘In de huidige situatie wordt er niet gestuurd op diversiteit maar op uniformiteit. Het systeem dicteert de uitkomst. Als je je binnen de gestelde kaders beweegt voldoe je aan de norm, maar voor creativiteit is dan geen plaats. Creatief denken brengt je namelijk buiten die kaders! Als je afgerekend wordt op ‘anders zijn’ of ‘anders doen’, dan hou je er snel weer mee op.’

‘Geen wonder dus dat veel leerlingen school saai vinden en dat leerkrachten zich beperkt voelen in hun vrijheid’, voegt Bouke toe. ‘Op school leren we creatief zijn af.’

Toen wij elkaar tegenkwamen op de opleiding waren we het er dan ook al snel over eens. Creatief denken stimuleren om hoogbegaafde kinderen te motiveren is prachtig. Maar het is nog mooier als je dat voor elkaar kunt krijgen voor alle kinderen én alle leerkrachten. Met ons tweeën is dat een onbegonnen taak, maar met een netwerk lukt dat zeker wel. Zo ontstond het idee voor Onderwijsmollen.’

Nieuwe (in)gangen graven

‘Onderwijsmollen zijn mensen die van onderaf en van binnenuit, via molacties, nieuwe ingangen voor verandering graven’, legt Bouke uit. ‘Dat doen ze vanuit een positieve insteek omdat ze van mening zijn dat onderwijs het leukste vak van de wereld is. Een molactie is gericht op het stimuleren van vakoverstijgende creativiteit (zoals creativiteit bedoeld is!) en laat je op een andere manier naar je vak kijken. Een geslaagde molactie zorgt voor een glimlach op je gezicht en pretlichtjes in je ogen. Zowel

bij de leerkracht als bij de leerlingen. Zo was er een leerkracht die een echt paard in de klas liet komen om met de kinderen de voorzetsels te oefenen: op, naast, voor, achter, onder het paard. ‘Reken maar dat die kinderen nu heel goed weten wat een voorzetsel is!’, grijnst Bouke. ‘Een ander voorbeeld gaat over het schrijven van een kerstverhaal’, zegt Aukje. ‘Je kunt kinderen de opdracht geven een kerstverhaal te schrijven en ze dan hun gang laten gaan. Dan vinden ze het al snel saai. Je kunt ook afspreken dat je om de minuut een woord zegt dat helemaal niets met kerst te maken heeft, maar dat wel verwerkt moet worden in de eerstvolgende zin die ze opschrijven. Eerst vinden ze dat gek, maar al snel hebben ze door dat er daardoor hilarische verhalen ontstaan. Dit voorbeeld laat zien dat molacties niet groot en spectaculair hoeven zijn. Met een kleine verandering aan een ‘gewone’ les, maak je er opeens iets bijzonders van.’

Anoniem netwerk

Het onderwijsmollennetwerk is anoniem. ‘Dat is bewust’, legt Aukje uit. ‘Sociale

media zijn fantastische middelen om met elkaar in contact te komen en kennis en ervaringen te delen, maar niet iedereen wil met naam en toenaam genoemd worden. Daarom hoeft niemand zich bij ons bekend te maken. Bij Onderwijsmollen is er niemand die op je vingers kijkt of controleert of je het wel goed doet. Je kunt onbevangen uitproberen, wetend dat je gesteund wordt door het netwerk.’ ‘Dat het anoniem is, geeft het een mysterieus tintje’, zegt Bouke, ‘het wekt nieuwsgierigheid op en draagt bij aan de lol.’

‘Inmiddels hebben we via Facebook en LinkedIn al veel voorbeelden van vrolijke rebelsheid voorbij zien komen’, zegt Bouke. Er zitten echt hele inspirerende ideeën tussen. Eigenlijk geven we via het onderwijsmollennetwerk het uiterst gezonde en o zo besmettelijke pretlichtjesvirus door!’ ‘Overigens is het netwerk niet voorbehouden aan leerkrachten alleen’, zegt Aukje. ‘Er zitten ook ouders, directeuren, kindercoaches, IB’ers en onderwijsondersteuners bij en er is belangstelling getoond vanuit andere organisaties. We hebben echt wat losgemaakt!’

Er kan meer dan je denkt

‘Is dit goed?’ Kinderen vragen het vaak. ‘Als we toch eens van die vraag af zouden kunnen komen’, zucht Aukje. Het zou fantastisch zijn als scholen ‘goed’ of ‘fout’ uitbannen en kinderen in plaats daarvan leren om autonoom te denken. Ik pleit voor scholen waar kinderen genoeg ruimte krijgen om zichzelf te zijn en het recht hebben om hun creativiteit verder te ontwikkelen in plaats van zich aan te passen aan het systeem.’ ‘We wensen iedereen het lef toe om buiten de kaders te durven gaan’, zegt Bouke. ‘Daar wordt lesgeven en leren zoveel leuker van. Laat je vooral niet beperken door het systeem. Er kan echt veel meer dan je denkt.’●

www.onderwijsmollen.nl

Rapport eruit, portfolio erin

Op tafel liggen verschillende multomappen. Op iedere map prijkt een foto van een vrolijk lachend kind. In iedere map een verzameling werkstukken, grafieken, en bladzijden met smileys en duimpjes. Dit zijn de kindportfolio's waar CBS De Paadwizer nu een jaar mee werkt. Leerkrachten Wietske de Vegt en Loes Sijsma en directeur Marian Macco zijn het erover eens: de overgang naar een kindportfolio is nog een zoektocht, maar het bolletjesrapport van vroeger willen ze niet meer terug.

Bolletjesrapport niet meer van deze tijd

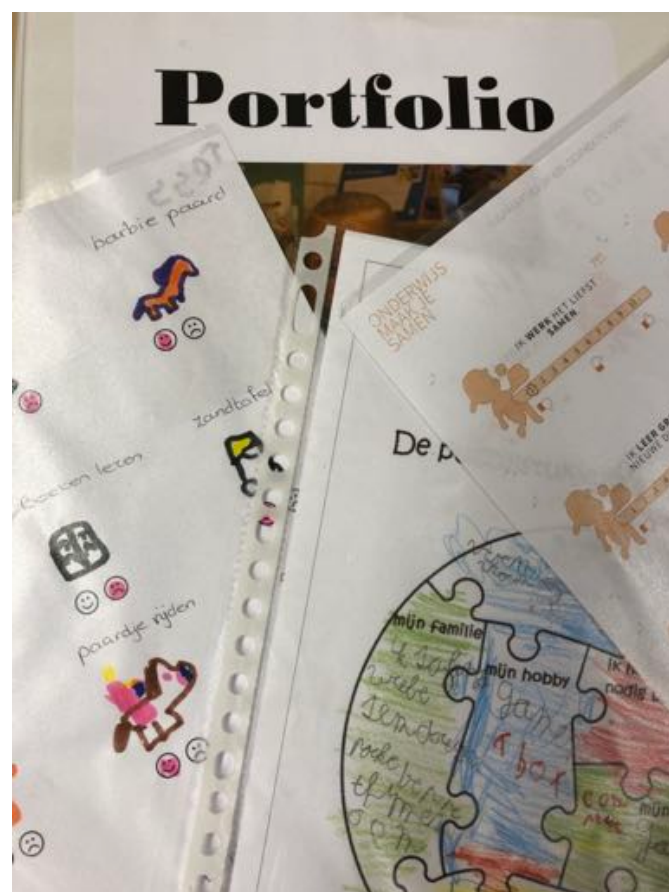
'Onderwijs moet met de tijd mee', zegt Loes. 'Er komt steeds meer aandacht voor alle prestaties van een kind, niet alleen de cognitieve. Da's een goede ontwikkeling. Maar het rapport dat we tot voor kort gebruikten paste daar niet meer bij. Het was zo'n saaie lijst met bolletjes die werden ingekleurd door de leerkracht: onvoldoende, matig, voldoende, goed. Op de Paadwizer vonden we al een tijdje dat die lijst geen recht deed aan de persoonlijkheid en de talenten van onze leerlingen.'

'Ook jammer was dat leerlingen niet werden betrokken bij het invullen van het rapport', vult Wietske aan. Ze hadden dan ook totaal geen binding met die lijst. Alsof het helemaal niets met henzelf te maken had. Dat wilden we graag anders maar een goed alternatief hadden we niet. Tot we tijdens een teamcursus een voorbeeld zagen van een portfolio. We wisten meteen dat dit voor ons interessant kon zijn.'

'We zijn toen gaan zoeken naar meer voorbeelden en achtergrondinformatie', vertelt Loes. 'Al snel hadden we een globaal beeld van een portfolio dat bruikbaar zou zijn voor onze leerlingen. Daar zijn we vorig jaar mee gestart.'

Completer beeld

'Een portfolio is een verzameling werkstukken van een leerling die dient als

'bewijs' voor wat een kind zich in een bepaalde periode eigen heeft gemaakt', legt Wietske uit. 'Wij bouwen het portfolio op aan de hand van drie onderwerpen: dit ben ik, hier ben ik trots op en keuzewerk. Deze drie onderwerpen komen ieder leerjaar terug, vanaf de kleuters tot en met groep acht. Middels tekeningen, geschreven teksten, reflectiebladen en werkstukken geven de leerlingen invulling aan deze onderwerpen. Van heel eenvoudig bij de kleuters tot behoorlijk gedetailleerd in de bovenbouw. Zo ontstaat er een veel completer beeld van een kind.'

In de schijnwerpers

'Wat er in het portfolio komt is deels een keuze van de leerkracht en deels een keuze van het kind zelf, zegt Loes. Met name het onderwerp 'hier ben ik trots op' biedt kinderen de mogelijkheid om hun prestaties in de schijnwerpers te zetten.'

'Leerlingen zijn veel trotser op hun portfolio dan op hun 'oude' rapport', knikt Wietske. 'Omdat het portfolio werkstukken van henzelf bevat hebben ze concreet materiaal

om over te vertellen. Voor ouders is het ook veel leuker om het portfolio te bekijken. Ze kunnen vragen stellen over de werkstukken in het portfolio en krijgen door de verhalen van hun kind een beter beeld van wat er in de klas gebeurt.

‘De leerlingen snappen het portfolio ook beter dan het bolletjesrapport’, vult Loes aan. ‘Haalden ze vroeger hun schouders op als ze een toets niet zo goed hadden gemaakt, nu zijn ze er veel alerter op. Laatst hadden de leerlingen van groep 5 een verkeerstoets gemaakt en ondanks dat we goed hadden geoefend was de uitslag niet best. Ik vroeg me hardop af of ik de toetsbladen zou bewaren voor het portfolio, maar dat vonden de kinderen toch niet zo’n goed idee.’

‘In een portfolio is aandacht voor alle prestaties van een kind’

Portfoliogesprekken

‘Aan het portfolio zijn portfoliogesprekken gekoppeld’, vertelt Marian. ‘Deze gesprekken zijn belangrijk. We voeren ze met de leerling, maar de ouders zijn erbij. Tijdens deze gesprekken geeft een leerling aan hoe het gaat op school, wat er goed gaat en wat er beter kan. Daarmee betrekken we leerlingen veel directer bij hun eigen leerproces. Als een leerling aangeeft dat er iets beter kan, dan laten we de leerling zelf bedenken hoe het gewenste resultaat bereikt kan worden. Vervolgens bekijken we hoe de school en de ouders daarbij kunnen helpen.’

Zoektocht

‘We werken nu een jaar met het portfolio’, vertelt Loes, ‘en we hebben in die periode

een aantal grote stappen gezet. Maar we zijn er nog niet. Een portfolio is bij uitstek een document om resultaten op het gebied van vaardigheid en houding in kaart te brengen. Hoe we de resultaten van de cognitieve vakken daarin op een goede manier kunnen verwerken is bijvoorbeeld nog een zoektocht. Ook de doorgaande lijn van groep 1 t/m 8 kan nog scherper. In de onderbouw is het portfolio al aardig gevuld, in de bovenbouw mag er nog wel extra materiaal bij. Volgend jaar rond deze tijd willen we de opbouw van het portfolio duidelijk hebben. Dat lukt alleen maar door te blijven schaven.’

‘De portfoliogesprekken vinden plaats vanaf groep één’, legt Marian uit. ‘In die gesprekken vragen we kinderen wat ze goed kunnen, wat ze willen leren, welke doelen ze willen bereiken en hoe ze dat voor elkaar zouden kunnen krijgen. In het voeren van deze gesprekken kunnen we als team nog groeien. Om optimaal profijt te hebben van de portfolio’s is het zaak dat kinderen kunnen reflecteren op hun eigen leerproces. Dat reflecteren gaat niet vanzelf. Wij kunnen de kinderen daarbij helpen door het stellen van goede vragen en door goed naar ze te luisteren.

Het portfolio past heel goed in de lijn die binnen De Tjongerwerven is uitgezet. De komende jaren werkt de organisatie toe naar meer eigenaarschap voor iedereen binnen De Tjongerwerven. De portfolio’s zijn bij uitstek geschikt om kinderen meer regie te geven over hun eigen leerproces. ‘Binnenkort hebben we met de werkgroep Onderwijs en Innovatie een bijeenkomst over het portfolio’, vertelt Marian. ‘Dan brengen we het materiaal van alle scholen die er een start mee hebben gemaakt samen. Ik verwacht dat we met de input uit die bijeenkomst weer vervolgstappen kunnen zetten.’

Sparen voor het portfolio

Het bijhouden van het portfolio vraagt meer tijd dan het invullen van de bolletjeslijsten, daar zijn Loes en Wietske het over eens. ‘Voortdurend zijn we aan het ‘sparen’. Iedere

keer dat de kinderen een werkstuk inleveren vraag je je af, 'is dit iets voor het portfolio?'. Maar het is de moeite helemaal waard. Het is zo mooi dat kinderen dit document echt waarderen. Het is een heel persoonlijk document waar ze met alle recht trots op kunnen zijn.' ●

Twee nieuwe directeuren, een kennismaking

Janneke Neef en Dineke Homan werken sinds september 2019 voor De Tjongerwerven. Allebei zijn ze directeur. Janneke is dagelijks te vinden op CBS De Adelaar in Wolvega. Dineke werkt op BS De Laweij in Haulerwijk. Beide hadden eerst een andere carrière voordat ze de keuze voor onderwijs maakten. En beide zijn zeer gemotiveerd om van hun school een topper te maken. Aan de slag, dus!

Jeugdzorg en gezondheidszorg

'Ik ben begonnen als pedagogisch medewerker bij Het Poortje Jeugdinstellingen in Groningen. Deze organisatie is gespecialiseerd in intensieve gedwongen begeleiding aan jongeren tot en met 23 jaar', vertelt Janneke. 'Na een aantal jaren heb ik intern de overstap gemaakt naar Portalis; de interne school voor voortgezet speciaal onderwijs (VSO) waar alle jongeren vanuit hun behandeling een onderwijstraject volgden. Ik begeleidde jongeren bij het

vinden van een school of arbeidsplek waar ze naartoe konden zodra ze de jeugdinstelling mochten verlaten. Dat was elke keer een lastige klus want veel scholen en bedrijven zitten niet te wachten op iemand met een heftig verleden. Toen werd ik gevraagd om als projectleider binnen de organisatie aan de slag te gaan. In die rol heb ik onder andere een monitor opgezet die bedoeld is om in kaart te brengen of de juiste faciliteiten aanwezig zijn om kinderen en jongeren te kunnen laten uitstromen. Of er genoeg plekken zijn en of die plekken voldoende toegerust zijn om deze jongeren op te vangen en te begeleiden. Toen de monitor geïmplementeerd was had ik zin in een nieuwe uitdaging. Toen kwam er een vacature voorbij voor locatieleider binnen Portalis. Ik solliciteerde en werd aangenomen. Op deze school werkten we met leerlingen met de zwaarste problematiek. Onderwijs stond altijd in het teken van het beïnvloeden van gedrag. Heel uitdagend, maar ook hectisch en altijd dynamisch. In totaal heb ik zeventien jaar met deze doelgroep gewerkt.

'De onbevangenheid van basisschoolkinderen maakt me blij'

In die periode kreeg ik kinderen. Als ik ze naar de basisschool bracht werd ik altijd heel blij van de onbevangenheid van de kinderen en de ontspannen en vrolijke sfeer. Weet je, door altijd met een bijzondere doelgroep te werken wordt dat je referentiekader. Mede door mijn eigen kinderen realiseerde ik me opeens waarom het zo belangrijk is om kinderen een goede basis mee te geven. De basisschoolperiode is daar een onderdeel van. Deze periode is bepalend voor het vervolg van je verdere leven en je loopbaan. In deze periode dacht ik veel na over wat ik op werkgebied graag

nog zou willen. En net toen ik dacht, het moet anders, het is tijd voor verandering, belde Alfred. En nu zit ik hier.'

Voor Dineke lag het startpunt van haar carrière in de gezondheidszorg. 'Ik werkte als medisch registratie assistent in het AZG (nu UMCG). Daar was helemaal niets pedagogisch aan', lacht ze. 'Ik werkte full-time, als invaller, op verschillende afdelingen, binnen de Interne Kliniek. Dat varieerde van de Intensive Care tot de Röntgenafdeling. Het was mijn taak om voor alle patiënten die door een arts werden gezien, de geplande onderzoeken af te spreken en de benodigde papieren of prikwerk klaar te zetten.

Het was een hectische baan waarin je goed zelfstandig en nauwkeurig moet kunnen werken en voortdurend alert en gefocust moet zijn om fouten te vermijden. Toen ik kinderen kreeg stopte ik tijdelijk met werken. Toen ze naar school gingen ben ik om me heen gaan kijken. Terug de gezondheidszorg in wilde ik niet. Ik ging naar een informatieavond op de pabo en dat voelde heel goed. Al snel zat ik in een voorbereidingstraject voor de verkorte pabo. Vervolgens heb ik de opleiding gedaan. Ik vond snel een baan. Na een tijdje vroeg de directeur of ik zelf niet directeur zou willen worden. Ik had daar nog niet echt over nagedacht maar werd wel nieuwsgierig of ik het zou kunnen. Er volgde een assessment met positief resultaat. Toen ben ik de directieopleiding gaan doen. In 2011 werd ik voor het eerst directeur. De Laweij is de derde school waar ik als directeur aan de slag mag.'

Een fijne start

'Een nieuwe werkomgeving is altijd even wennen maar Janneke en Dineke voelen zich al helemaal op hun plek. 'Wat me opvalt bij De Tjongerwerven is dat de drempels laag zijn', zegt Janneke. 'Er wordt niet top down gewerkt maar juist vanuit gezamenlijkheid. De lijnen zijn kort en er is een open en gemoedelijke sfeer.' 'Wat ik fijn vind is de

autonomie die iedereen heeft', zegt Dineke. 'Ik kan zelf de financiën van de school beheren en invulling geven aan de formatie. We krijgen binnen de organisatie veel vrijheid. Dat werkt voor mij heel prettig.' 'Ook bijzonder is dat iedereen binnen De Tjongerwerven zich verantwoordelijk voelt voor alle scholen en alle leerlingen', zegt Janneke. 'Er is een grote bereidheid om kennis met elkaar te delen en elkaar te helpen en te ondersteunen.'

'Wat we ook heel speciaal vinden zijn de maatregelen die De Tjongerwerven neemt om de werkdruk te verlagen', zegt Janneke. 'Die komen namelijk echt terecht op de werkvloer. Iedere school heeft een zogenaamde ambulante leerkracht. Dat is een leerkracht die wel aanwezig is maar geen klas heeft. Deze leerkracht kan bijvoorbeeld invallen voor een zieke collega. We hebben dus geen stress van het moeten vinden van een invaller op het laatste moment. Maar deze leerkracht kan ook extra begeleiding geven aan leerlingen als dat nodig is. Eén keer in de twee weken wordt de groepsleerkracht vervangen zodat hij of zij tijd heeft voor leerlingenadministratie. En oudergesprekken kunnen plaatsvinden onder schooltijd in plaats van na schooltijd.' 'Het betekent ook dat er ruimte ontstaat voor collegiale consultatie', vult Dineke aan. 'Dat je bij elkaar in de klas kunt gaan kijken. Heel belangrijk als je in gesprek wilt over het onderwijs op je eigen school.'

Ambities met de school

'In de eerste periode na de zomervakantie heb ik me gericht op het kennismaken met het team, de leerlingen en de ouders en het brengen van rust, stabiliteit en veiligheid. Nu brengen we samen in kaart wat onze sterke punten zijn en hoe we ons kunnen ontwikkelen en hoe we als school onderscheidend kunnen zijn. Dat gaat een mooie visie opleveren met duidelijke doelen. Ik vind het belangrijk dat we alles doen wat we kunnen om leerlingen te helpen het beste uit zichzelf te halen, dat ze zichzelf durven

en kunnen zijn en dat ze iedere dag met plezier naar school gaan.'

'De Laweij heeft een roerige tijd achter de rug. De school is in 2018 voortgekomen uit een fusie van CBS De Schalmei en OBS It Twaspan', legt Dineke uit. 'Twee scholen laten samensmelten tot één nieuwe school waar iedereen zich prettig voelt, is mijn ambitie voor de komende periode. Ik zie een levendige school voor me met een fijne ontspannen sfeer waar leerkrachten, kinderen en ouders graag komen. Ik wil de beste leerkrachten voor het beste onderwijs en gelukkige kinderen. Daar wil ik me met mijn team op richten.'

Afwisselend en inspirerend werk

'De kinderen vind ik het leukste aspect van mijn werk', glimlacht Dineke. 'Ze zijn spontaan, grappig, vrolijk en gezellig. Ik word heel blij van de afwisseling in mijn baan. Ik mag leidinggeven aan een team van professionals, spreek regelmatig met ouders, houd me bezig met kwaliteit en ontwikkeling van onderwijs, denk mee over personeelsbeleid, over onderhoud en inrichting van schoolgebouwen. Wil je nog meer voorbeelden?'

'Ik vind het heel inspirerend en fijn om samen met anderen aan iets bouwen', vertelt Janneke. 'Zorgen dat je met elkaar verder komt en mooie ambities hebt. Met mijn team bouw ik aan een plek waar het voor leerlingen, ouders en leerkrachten fijn is om te zijn. Als directeur ben ik ondersteunend aan het primaire proces op een school. Dat vind ik mooi. Ik heb moeite met negatieve beeldvorming over het onderwijs. We hebben een prachtig vak. Als we er met z'n allen positiever over gaan praten verandert de beeldvorming vanzelf. Het mag wat mij betreft vaker over de inhoud gaan in plaats van over de organisatie. Ik ben voor inhoudelijke discussies over bijvoorbeeld een doorgaande leerlijn. Je kunt hierover wel iets op papier zetten maar het gaat pas leven als mensen

erover in gesprek gaan met elkaar en woorden omzetten in daden.'

'Wees niet te bang dat iets niet lukt. Je kunt veel meer dan je denkt'

Weet je wel hoe leuk je bent?

Onderwijs vraagt veel van mensen. Van leerlingen én leerkrachten. Een prikkelend advies kan soms net het duwtje betekenen dat je nodig hebt om door te gaan, om verder te komen. 'Bij ons op de opleiding riepen ze altijd: Durf! Je kunt meer dan je denkt', zegt Dineke. 'En dat klopt. Hoe vaak doe je iets niet omdat je bang bent? Met een beetje meer moed krijg je prachtige dingen voor elkaar.'

'Tijdens een lastige periode in mijn vorige baan, kreeg ik van een collega een kaartje waarop stond: 'Weet je wel hoe leuk je bent?', zegt Janneke. 'Die spreuk herinnerde mij eraan dat ieder mens heel veel leuke kanten heeft. Soms zijn we geneigd vooral naar de problemen te kijken, waardoor het positieve naar de achtergrond verdwijnt. Die spreuk is mijn uitgangspunt. Ik heb 'm ook in een lijstje op mijn bureau.'

Ruimte creëren voor ontwikkeling

Onderwijs is altijd in ontwikkeling door nieuwe inzichten of door maatschappelijke veranderingen. Het lerarentekort is een probleem, beaamt Dineke, alhoewel het probleem in de randstad groter is dan in Noord-Nederland. 'Ik zie op termijn wel een andere organisatie van het onderwijs voor me', zegt ze. 'Er zijn manieren om met minder leerkrachten toch effectief les te kunnen geven. Ik heb mooie voorbeelden gezien bij TOM-onderwijs (Teamonderwijs op Maat). Of misschien kunnen kinderen over een paar jaar ook thuis les krijgen, achter de computer.'

‘Ik zie ook wel een beweging richting specialisaties’, zegt Janneke. ‘De vakdocenten voor bewegingsonderwijs en muziek kennen we al heel lang. Maar specialisaties zijn ook denkbaar bij bijvoorbeeld taal, rekenen, en gedrag.’

‘Als er meer gespecialiseerde leerkrachten op een school zijn wordt het ook makkelijker om kinderen een eigen programma op maat te geven’, vult Dineke aan. ‘En het wordt dan misschien ook mogelijk om meer kinderen die nu nog uitstromen naar het speciaal onderwijs binnen de basisschool op te vangen’, zegt Janneke.

Welke kant het opgaat is lastig te voorspellen maar Dineke en Janneke zijn het erover eens dat het belangrijk is om alle mogelijkheden bespreekbaar te maken. Dan houd je alle opties open en komen er creatieve oplossingen, zegt Janneke. ‘Jezelf de ruimte geven, daar begint ’t mee.’ ●

Inspectie op bezoek

Een keer in de vier jaar voert de Inspectie van het Onderwijs een onderzoek uit bij alle schoolbesturen in Nederland. In 2019 bezochten de inspecteurs De Tjongerwerven. Tijdens een vierjaarlijks onderzoek kijkt de Inspectie van het Onderwijs of het bestuur zorgt voor voldoende kwaliteit van onderwijs op de scholen en of het financieel in staat is om in de toekomst goed onderwijs te blijven verzorgen.

Wat gaat goed, wat kan beter, wat moet beter?

Kort gezegd kijken de inspecteurs naar wat er goed gaat, wat beter kan en wat beter moet. Alle scholen moeten in ieder geval voldoen aan de basiskwaliteit; de mate waarin een school voldoet aan de minimale eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van het leerstofaanbod, de onderwijstijd, het pedagogische-didactisch handelen van leraren, het schoolklimaat en de leerprestaties. De basiskwaliteit is vastgelegd in de wet.

Daarnaast kijken de inspecteurs naar de kwaliteit van de eigen ambities van de organisatie. De eigen ambities gaan over de visie op onderwijs en hoe die visie vorm krijgt op de verschillende scholen van het schoolbestuur.

Opbouw van het onderzoek

Het onderzoek start met een bureauonderzoek door de inspecteurs op basis van alle beleidsdocumenten en plannen die door de school zijn gemaakt. Op basis daarvan brengen de inspecteurs mogelijke risico's in kaart.

Dan volgt er een startgesprek waarin het bestuur zich presenteert aan de inspecteurs en aangeeft wat goed gaat en wat beter kan. De inspecteurs kijken of dit overeenkomt met hun bevindingen op basis van het bureauonderzoek. Samen met het bestuur maken de inspecteurs een onderzoeksplan. De Inspectie heeft de rol van 'critical friend'.

Vervolgens bezoeken de inspecteurs enkele scholen van het schoolbestuur. Op de scholen wordt gekeken of dat wat er in de plannen en beleidsdocumenten is opgeschreven, ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd en of er binnen de organisatie een professionele kwaliteitscultuur aanwezig is.

De bevindingen worden vastgelegd in een conceptraport dat tijdens het eindgesprek besproken wordt. De inspecteurs benoemen wat er goed gaat, wat beter kan maar ook

wat er beter moet. Het bestuur krijgt de gelegenheid om op het rapport te reageren. Daarna wordt de definitieve versie gemaakt. In de definitieve versie staat ook beschreven hoe het vervolgtoezicht door de inspectie zal zijn en wat de rol van het bestuur daarin is. Het eindrapport biedt daarmee voor scholen en besturen aanknopingspunten om zich verder te ontwikkelen.

Resultaten Tjongerwerven

De conclusie van de inspecteurs is dat bij De Tjongerwerven de zaken netjes op orde zijn. Alle scholen voldoen aan de basiskwaliteit en de organisatie is financieel gezond. Het bestuur heeft goed zicht op de kwaliteit van onderwijs op iedere school.

Daarnaast zijn de inspecteurs te spreken over de manier waarop er binnen de hele organisatie draagvlak wordt gecreëerd voor de strategische koers waarbij leerlingen, ouders, leerkrachten, directeuren en ondersteunend personeel allemaal betrokken worden.

Het bestuur werkt goed samen met de Raad van Toezicht en de GMR. Alle betrokkenen binnen de organisatie worden actief op de hoogte gehouden over de prestaties van het bestuur, ontwikkelingen binnen de organisatie als geheel en op iedere school afzonderlijk.

Een mooi resultaat waar De Tjongerwerven de komende vier jaar mee vooruit kan. Immers, alle scholen voldoen aan de basiskwaliteit waardoor alle energie gestoken kan worden in het realiseren van de eigen ambities en de droomscholen zoals beschreven in het strategisch beleidsplan. ●

[Lees het hele rapport van de Inspectie van het Onderwijs over De Tjongerwerven](#)

'Eigenlijk wordt alles door de tijd gemaakt. Alles begint op een moment en na een tijd stopt alles ook weer' (Jelle, 12 jaar)

-Omdenken-

Deze nieuwsbrief is gemaakt in opdracht van stichting De Tjongerwerven.

CONTACT

Stichting de Tjongerwerven
Herenweg 27
8435 WN Donkerbroek
Telefoon: 0516 423024 (ma t/m do)
E-mail: cpo@tjongerwerven.nl

TEKST EN REDACTIE

Kim van Steenwijk

VORMGEVING

Kim van Steenwijk

FOTO'S

Pixabay, Pexels, Kim van Steenwijk

Aan deze nieuwsbrief werkten mee:
Alfred Vos, directeur-bestuurder De Tjongerwerven

Bouke van der Meulen, onderwijssmol en specialist excellent leren en hoogbegaafdheid bij De Tjongerwerven

Aukje Dijkstra, onderwijssmol

Marjan Macco, directeur De Paadwizer

Loes Sijtsma, leerkracht De Paadwizer

Wietske de Vegt, leerkracht De Paadwizer

Tom Sanders, leerkracht SWS De Nijewier

Janneke Neef, directeur De Adelaar

Dineke Homan, directeur De Laweij